

ΕΙΡΗΝΗ ΚΙΤΣΙΟΥ

Πλαϊί
στο
Ποτάμι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Κ.Μ. ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

Η Ειρήνη Κίτσιου

γεννήθηκε στην Κόνιτσα.

Σπούδασε πολιτικές επιστήμες

στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Ζει και εργάζεται στην Αθήνα.

Κείμενά της δημοσιεύονται

στη σειρά ετών στο περιοδικό Κόνιτσα

Το Πλάι στο ποτάμι

είναι το πρώτο της βιβλίο.

Κόνιτσα Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

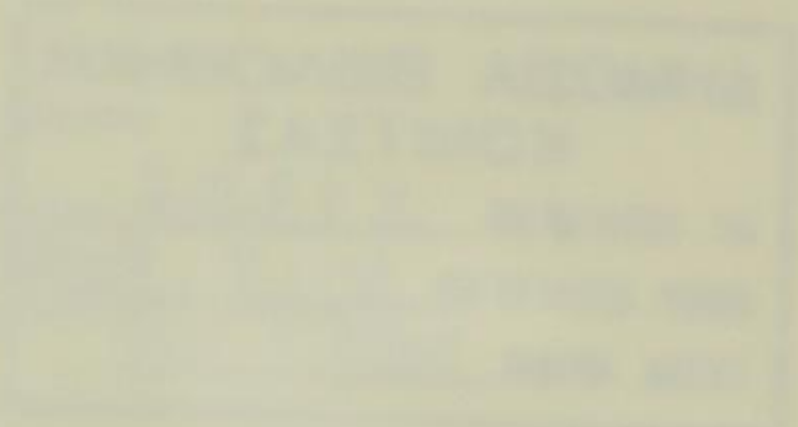
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 51307

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 30-7-2007

ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 889.3 ΚΙΤ

Κωδ. Εξ. 6219

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΤ

Πλάι στο Ποτάμι

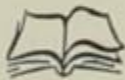
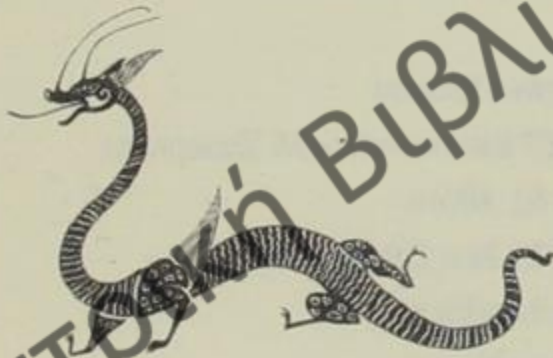
Εθνική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνια

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΝΑΣ

ΕΙΡΗΝΗ ΚΙΤΣΙΟΥ

Πλάι στο Ποτάμι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Κ.Μ.ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

Τίτλος: ΠΛΑΪ ΣΤΟ ΠΟΤΑΜΙ
Συγγραφέας: ΕΙΡΗΝΗ ΚΙΤΣΙΟΥ

Επιμέλεια: ΕΥΓΕΝΙΑ Α. ΝΙΚΗΦΟΡΑΚΗ

Copyright © Ειρήνη Κίτσιου
Copyright © 2007 Κωνσταντίνος Μ. Ζαχαράκης
Σπυροών 25, 115 62, Αθήνα
Τηλ: 210 8834 329, Fax: 210 8834 329
e-mail: info@zacharakis.gr
<http://www.zacharakis.gr>

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική, ή η απόδοση κατά παράφραση ή διασκευή του περιεχομένου του βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλα, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

ISBN 978-960-89446-7-1

Στον Γιώργο Κ. Βοθιωνιτάκη
για την ποδύτιμη βοήθειά του.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΝΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΝΑΣ

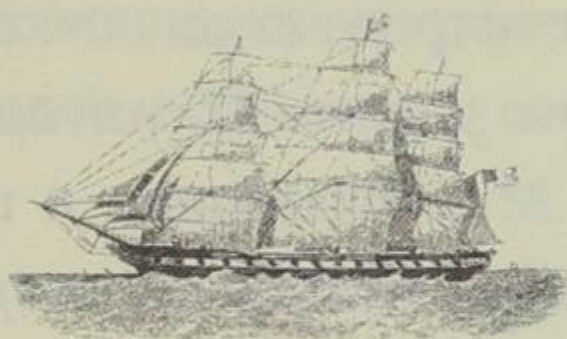
Ρωτάμε τόσο πολύ για τις σκέψεις
και τόσο λίγο για τα όνειρα των άλλων.
Πώς, όμως, να τις καταλάβουμε δίχως αυτά;

Καθ. Κούντσους*

* Η σκέψη μονάχη, εκδόσεις «Στιγμή», 2006.

Μετάφραση: Σπύρος Δοντάς

...οσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτ...

Ημερολόγιο Καταστροφώματος

Δήμη Γεννησαρέτ 3-6-19...

Ταξιδεύαμε όλη τη νύχτα. Επειδή ο άνεμος ήταν πολύ δυνατός, μαζέψαμε όλα τα πανιά: τη μαΐστρα και τις δύο κουρτιλάτσες, τη γάμπια, το πλωριό, το φλόκο και του πύργου της πρύμνης.

Αφήσαμε το τριγγέτο και συνεχίσαμε το ταξίδι μόνο μ' αυτό.¹ Πηγαίναμε βορειοδυτικά. Μας ανησυχούσε η ταχύτητα του καραβιού εξαιτίας των ανέμων, αλλά κατά το πρωί έπαψαν· ανοίξαμε πάλι όλα τα πανιά και πηγαίναμε με ασθενικό άνεμο πολύ ωραία.

Το μεσημέρι αντικρίσαμε στεριά. Αρχίσαμε να χοροπηδούμε στο κατάστρωμα απ' τη χαρά μας...

Αν και γνωρίζουμε εκ πείρας ότι πλέοντας κοντά στις ακτές θα είμαστε εκτεθειμένες σε χίλιους δυο κινδύνους, πλησιάζουμε επικίνδυνα για να τις απολαμβάνουμε, ενώ συγχρόνως ψάχναμε για αγκυροβόλιο. Αγκυροβοηθήσαμε στις εκβολές άγνωστου ποταμού. Ωραίος τόπος, γεμάτος βλάστηση και απίθανα πτη-

νά. Θα μείνουμε μερικές μέρες εδώ για
ξεκούραση κι ανεφοδιασμό.

Το πλήρωμα:
Αγνή Π.- Ρηνούλα Κ.

«Άραγμα zaβό,
σε σκούρες αμμουδιές»
(Ρεμπό)

Ότι αγκυροβολήσαμε είναι φοβερό ψέμα. Σ' όλες τις περιπτώσεις, όπως και τώρα, χωρίς υπερβολή προσαράζαμε για τους ίδιους πάντοτε λόγους. Είμαστε απρόσεχτες και ρομαντικές! Εδώ που τα λέμε, μόνο έ-

νας τρελός θα 'χε τη φαινή ιδέα να αγκυροβολήσει στις εκβολές ποταμού.

Ειδικά αυτή τη φορά ήταν σαν να σκάβαμε μόνες μας, ψάχνοντας για τις πύλες της κολάσεως· με τέτοιο πείσμα αυτό το σαπιοκάραβο, η Λίμνη Γεννησαρέτ, πήγε και καρφώθηκε μέσα στη λάσπη.

Το βράδυ, πέσαμε σαν τα κούτσουρα να κοιμηθούμε, χωρίς να ανησυχούμε για την τύχη του καραβιού. Ήταν καθισμένο μαλακά μαλακά πάνω σε βούρκο κι εμείς ροχαλίζαμε του καλού καιρού.

Λίγο πριν φέξει, όταν η κούρασή μου είχε πια ξεθυμάνει και ήμουν χαμένη σε όνειρα παράλογα, χωρίς

ειρμό, μου φάνηκε πως άκουσα κάποιον από μακριά να κλαψουρίζει:

«Στέκομαι πλάι στο ποτάμι
δυπημένος,
δες πώς οι δίνες του
ρουφούν το αίμα της καρδιάς μου».

Θέλεις –λέω μες στον ύπνο μου–
αυτοί οι στίχοι του Ινδού να είναι
προφητικοί; Ξύπνησα ανήσυχη κι έ-
τρεξα στην πρύμνη να δω. Η θάλασ-
σα ήταν ήρεμη κι ασημένια στο φως
του φεγγαριού και το καράβι μας
στη θέση του, ίσως καμιά δεκαριά
πόντους πιο χαμηλά από την προη-
γούμενη μέρα.

Όταν έφεξε για τα καλά, στήσαμε

με σανίδες μία πρόχειρη γέφυρα,
για να βγαίνουμε εύκολα στη στε-
ριά. Είμαστε μαέστροι σε κάτι τέ-
τοια.

Πέστροφες

Η δεξιά όχθη του ποταμού είναι γεμάτη με κερασιές, η αριστερή με τριαντάφυλλιές. Κάθε πρωί η Αγνή στολίζει τα βάζα του πλοίου μας με τριαντάφυλλα κι ύστερα τα σκορπίζει εδώ κι εκεί στο κατάστρωμα. Όλα τα δοχεία μας δε είναι γεμάτα κεράσια.

Παίρνουμε το πρωινό μας στο ρό-

δινό κατάστρωμα με ό,τι έχει απομείνει από το ταξίδι, πράσινο δυνατό τσάι της Κίνας και μαύρα παξιμάδια απ' την Ινδία. Για μεσημεριανό ψαρεύω πέστροφες, μ' έναν ομολογουμένως παράξενο τρόπο: Καθώς αυτές φτάνουν από τον ποταμό στα όρια της θάλασσας με φόρα, καταπίνουν όπως είναι φυσικό και αλμυρό νερό. Κατόπιν, ζαλισμένες από το σοκ, αφήνονται και μοιραία τις παρασέρνουν τα κύματα ως την ακτή. Τότε, λοιπόν, τις πιάνω πολύ εύκολα, ενώ ακόμη σπαρταρούν, με μια μακριά απόχνη.

Περνούμε όμορφα, μα κατά βάθος μας τρώει το σαράκι της ανασφάλειας, γιατί το καράβι μας κάθε

μέρα βουλιάζει δέκα έως και είκοσι πόντους. Η αναισθησία των νέων όμως, που ώρες και φορές ντύνεται με το φόρεμα της γενναιότητας, μας καθλώνει σ' αυτόν τον πανέμορφο τόπο, έστω κι αν τα όνειρά μας είναι κτισμένα κυριολεκτικά πάνω στην άμμο.

«Εσπερινός»

Μετά το πρόγευμα, κι αυτό γίνεται κάθε μέρα, κάνουμε σαν καλές καπετάνισσες τον απολογισμό αυτού του πολύχρονου θαλασσινού ταξιδιού μας.

Αυτή (η Αγνή) λέει συνεχώς πως πρέπει να ξαναγράψω απ' την αρχή το ημερολόγιο του πλοίου. «Εκεί μέ-

σα τα ψέματά σου είναι φοβερά!» μου πέταξε με θυμό. Πάντα έτσι αρχίζουμε, με ελαφρές βολές, οι οποίες πρώτιστα φαίνονται αθώες, χωρίς ποτέ να μας προειδοποιούν για την επερχόμενη καταιγίδα. Συνεχίζει αραδιάζοντας κι άλλα πιο σκληρά: Ότι εκεί έγγραφα σαν να ήμουν, τάχα, η πρώτη καπετάνισσα στη ναυαρχίδα του Κολόμβου, τόσος στόμφος και υπερβολή με κυβερνούσε, «κι ας είχαμε», σύμφωνα με τη γνώμη της, «γενικώς τα χάλια μας σ' αυτό το καράβι».

Η αλήθεια είναι, και δεν το κρύβω, μου το 'πε εξάλλου κι ένας «φυσικός» κάποτε, πως είμαι φαντασιόπληκτη και μεγαλομανής. Μετα-

ξύ μας, μόνο τα όνειρά μου να σας διηγηθώ, εκείνα που βλέπω στον ύπνο μου, και θα καταλάβετε πάραυτα περί τίνος πρόκειται.

Ένας θεός ξέρει, βέβαια, πώς υπομένω όλα αυτά και δεν περνώ αμέσως στην αντεπίθεση, γιατί έχω κι εγώ πολλά ράμματα για τη γούνα της! Αυτή η άτιμη λογική μου φταιει, που πάντοτε με αποτρέπει — και δικαίως, καθώς φαίνεται εκ των υστέρων —, διότι έτσι όπως έδεσε τη ζωή της με τη δική μου πάνω σ' αυτό το πλεούμενο, είναι σαν να ζώστηκα μια βόμβα, απ' την οποία δεν μπορώ να απαλλαγώ χωρίς να εγκληματίσω!

Καθόλου δεν κρατιέμαι όμως, ώστε να μη σας αποκαλύψω την πιο ι-

διότροπη συνήθειά της, την οποία δεν ξέχασε ούτε μια μέρα κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, και που παράδοξως κατέληξε να γίνει η «αχίλλειος πτέρνα» μου. Ήταν η απογευματινή προσευχή της. Θα ρωτήσετε: «Θρησκοκόληπτη;» «Ουδόλως», σας απαντώ. Το γεγονός αυτό δεν μπορεί από μόνο του (όπως αντιλαμβάνεσθε) να μας φανερώσει όλη την αλήθεια για το άτομό της· είναι ένα στοιχείο απ' αυτά που την αποτελούν, σταγόνα σε ωκεανό δηλαδή. Και καθώς η αλήθεια δεν είναι προνοητή, σας αρκεστούμε σε μια απλούστευση του όλου θέματος: Φαίνεται πως δε με εμπιστευόταν και απευθυνόταν αλλού!

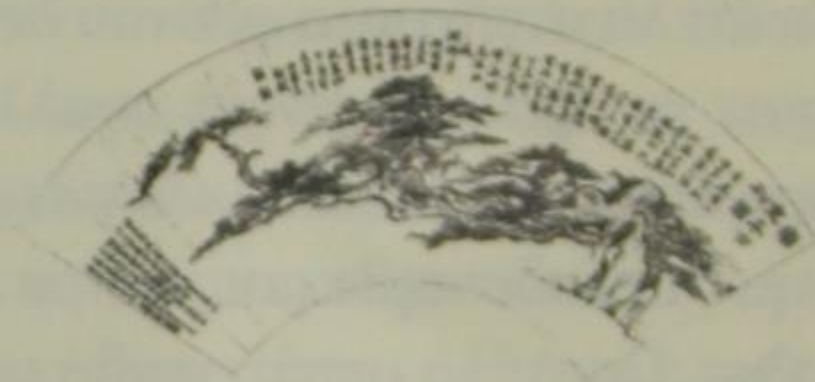
Κάθε απόγευμα, όταν έκανε καλό καιρό, ανέβαινε στο κατάστρωμα και στρεφόταν με τη βοήθεια της πυξίδας προς την Ανατολή. Ύστερα, αφού έδενε τα πλούσια ξανθά μαλλιά της σε ένα περίτεχνο ναυτικό κόμπο, που εγώ αγνοούσα παντελώς, έβγαζε αργά αργά από την τσέπη της το όμορφο βιβλιαράκι της –το είχε δεμένο με κόκκινο μαλακό δέρμα– κι άρχιζε να προσεύχεται.

Ποτέ δεν έδειξα ενδιαφέρον για το περιεχόμενο των προσευχών της, αλλά όλως περιέργως με απορροφούσε το όλον θέαμα ευχαρίστως. Καθώς η νοσταλγία μου για φρέσκο καστανό χώμα, στη μέση της θάλασσας, γινόταν αβάσταχτη, αυτή η ει-

κόνα της προσευχής ήταν βάλσαμο για την αγριεμένη απ' τα κύματα ψυχή μου. Υπήρχε ήδη μια αγροτική εικόνα εκπληκτικής ομορφιάς στο νου μου σχετική, «Ο Εσπερινός» του ζωγράφου Μιλέ. Άθελά της η Αγνή κάθε απόγευμα τη ζωντάνευε, μεταμορφώνοντας σαν θαυματοποιός τα κύματα γύρω από το καράβι μας σε φρεσκοοργωμένη γη και τον ήλιο που έδυε στο συνηθισμένο καώδη ορίζοντα σε ολόχρυση λάμπα, την οποία εναπόθετε με ευλάβεια, όσο κρατούσε η προσευχή, στις γραμμές των λόφων που με περισσή ευγένεια και σχολαστικότητα η επιθυμία μου είχε σχεδιάσει.

Το ότι λίγα ψήγματα φθόνου δε με άφηναν να ομολογήσω την αγαλλίαση που ένιωθα μετά απ' αυτές τις προσευχές ήταν αδυναμία μου, απ' τις πιο μεγάλες. Παρ' όλα αυτά, επειδή ποτέ δεν κατάφερα να κρύψω εντελώς τη σαγήνη που με κατέκλυζε, αυτή έβρισκε την ευκαιρία να μου ζητά χάρες, τις οποίες δε θα δεχόμουν να πραγματοποιήσω ή να υποσχεθώ σε άλλες ώρες της μέρας.

Κίνα

Σε κάποια τέτοια στιγμή, μετά την προσευχή, δέχτηκα να παραμείνουμε στην Κίνα ακόμη τρεις μέρες. Τότε, για κακή μας τύχη, βρεθήκαμε αντιμέτωπες με την πιο γελοία κατάσταση που μπορεί να φανταστεί κανείς. Και να πώς έγινε:

Αποφασίσαμε αυτές τις μέρες, να απολαύσουμε οτιδήποτε θα μας

βοηθούσε να ξεχάσουμε τις σκοτούρες του ταξιδιού. Με πολύ ρομαντική διάθεση, λοιπόν, πηγαίνουμε το απόγευμα της πρώτης μέρας να πιούμε το τσάι μας στον ωραίο κήπο ενός ξενοδοχείου για Ευρωπαίους. Από περιέργεια πλησιάζουμε μια ομήγυρη και βλέπουμε έκπληκτες έναν Κινέζο υπνωτιστή να νανουρίζει τρεις τρεις τους θαμώνες· παιδιά ανόητα όλα της Γηραιάς Αλβιώνος! Κάποια στιγμή, εντελώς απροσδόκητα, γυρνά προς το μέρος μας και λέει στη φίλη μου: «Η έκφρασή σου με προκαλεί, θέλεις να σε υπνωτίσω;» Εκείνη γνέφει αμέσως «ναι», χωρίς καθόλου να νοιαστεί για τη δική μου γνώμη. Αυτός είναι αλή-

θεια ότι προσπάθησε πολύ, περισσότερο από κάθε άλλη περίπτωση – αγνοούσε παντελώς ο κακομοίρης με ποιες είχε μπλέξει – και αφού με ύφος αληθοφανώς μυστικοπαθές μουρμούριζε για ώρα διάφορες ακαταλαβίστικες κινέζικες προσευχές, απευθυνόμενος μάλλον σε απρόθυμα κινέζικα πνεύματα, στο τέλος το πέτυχε. Και το κατάφερε πολύ καλά, γιατί αυτή πήρε ένα γερό ύπνο για τρία μερόνυχτα! Δεν μπόρεσε κανείς να την ξυπνήσει νωρίτερα και μόνο εγώ ξέρω το γιατί: Είναι πρώτης τάξεως υπναρού. Ο ύπνος είναι δουλειά που ξέρει και την κάνει πολύ καλά!

Τρεις μέρες και τρεις νύχτες κα-

θόμουν δίπλα της, σ' αυτό τον όμορφο κήπο με τα χρωματιστά φανάρια, κουνώντας με βία τη βεντάλια μου, για να διώχνω τις μύγες και τις νυχτοπεταλούδες από το νηφάλιο κοιμισμένο πρόσωπό της, ανάμεσα σε ζωγραφιστά πολύχρωμα παγό, σε δράκους και σπαθιά και σκεφτόμουν συνεχώς για λογαριασμό και των δυο μας το ίδιο πράγμα: «Καλύτερα να συναγαστρέφεις Κινέζο φιλόσοφο παρά Κινέζο μυστικιστή με απροβλεπτες συνέπειες!»

Τιέν Τσαγκ

Γνωρίζαμε ήδη έναν Κινέζο «φιλόσοφο». Ήταν ο Χαν Φέι, ο ξυλουργός που διόρθωσε τις αβαρίες του ιστιοφόρου μας. Τους δύο μήνες που τον είχαμε κοντά μας, δεν έκανε τίποτε άλλο παρά να μας μιλάει για τη φιλοσοφία των νομικιστών³ και να μας μαθαίνει την αρχαία κινέζικη γλώσσα, με τη βοήθεια γνωστού επι-

κού ποιήματος, που μοιάζει πολύ με την *Οδύσσεια* του Ομήρου και το οποίο αναφέρεται στον Ταοϊστή πρίγκιπα Τιέν Τσαγκ. Τα προτερήματα του χαρακτήρα και η ευρυμάθεια έκαναν τον Χαν Φέι να είναι εξαιρετικός δάσκαλος για μας, που δεν είμαστε δα και πρότυπα μελετηρών μαθητριών. Η διδασκαλία του ήταν τόσο καλή, ώστε ακόμη θυμάμαι μερικές στροφές απ' αυτό το αρχαίο έπος, σχεδόν όπως μας τις απήγγελε εκείνος:

Ο Τιέν Τσαγκ
πρίγκιπας του Βέι
σε στόμα δράκοντα
πίνει το πράσινο τοάι του

«Ραπίς η έξοχος»⁴
σε φιληντισένια γηλάστρα,
το βελουδένιο βλέμμα
όλο σιωπές και χρώματα
της Κίνας τα μυστήρια.

Ταοϊστής⁵ σοφός
με πάθος στοχάζεται
πρώ διάφανης πορσελάνης
η απειλή
στ' ασπρόμαυρο τραπέζι του.

Αχ αγάπη μου, πώς από το χειρότερο
αρχίζει το καλό!

Δύο οχτάδες μαύροι γερανοί
καλούν στα όνειρά του μουσικές
πτυχές μεταξωτές

κρυφές και μιλημένες
στον ύπνο του.

Καβαλάρης στα νερά
του ποταμού Που
αψηφάει τη μοίρα του
κι η αρετή του υψώνεται
στην καθαρή κλίμακα
του Τσιχ⁶.

Αχ αγάπη μου, πώς μ' ευχαριστεί
ο ήχος αυτός της μουσικής.

Όσο χρόνο μελετούσαμε τις περι-
πέτειες του Τιέν Τσαγκ, που εξελισ-
σόταν κυρίως σε τόπους όπου υπήρ-
χαν δράκοι και ποτάμια, είμαστε ξε-
τρελαμένες μαζί του, επειδή ως Ταοϊ-

στὴς διέθετε μια εξωφρενική πρεμία, τὴν ὁποία, ἐνῶ ἡ νεανική ορμή μας δὲν μποροῦσε νὰ ἀναγνωρίσει ὡς κάτι ἐφικτό, τὴ θαύμαζε ὅμως καὶ τὴν ἐκτιμοῦσε ὡς στοιχεῖο ἀξίον ἔρωτος καὶ ἀφοσίωσης. Ὁ Χαν Φέι διασκέδασε πολὺ μαζί μας (ἴσως καὶ νὰ ζήλευε λιγάκι) γι' αὐτὴ τὴ σχέση ποὺ δημιουργήσαμε με τὸν ἥρωα Γιεν Τοαγκ, ἐν ἀγνοία τοῦ ἰδίου τοῦ πρίγκιπα φυσικά.

Ο κύριος Χο

Η λατρεία μας για τον Τιέν Τσαγκ άρχισε να εκτονώνεται μόνο όταν εμφανίστηκε ένα αληθινό πρόσωπο αυτή τη φορά, που ήταν ο κύριος Χο. Αυτό τον αξιαγάπητο Κινέζο τον γνωρίσαμε στο εργαστήριό του, όπου μας οδήγησε η γυναικεία φιλαρέσκειά μας, γιατί εκεί σχεδίαζε και φιλοτεχνούσε ομορφότατα κοσμή-

ματα με πολύτιμα μέταλλα και πετράδια. Η τέχνη του έμοιαζε πολύ μ' αυτήν των αρχαίων προγόνων του. Αν υπήρχε κάτι που με εντυπωσίαζε ιδιαίτερα στον κύριο Χο αυτό ήταν οι κινήσεις των χεριών του, οι οποίες δεν ήταν απλώς κατατοπιστικές, αλλά διέθεταν την αίσθηση της ακρίβειας και του μέτρου, της ποσότητας και της ποιότητας και πάει λέγοντας. Εν ολίγοις ο κύριος Χο είχε εκείνο που χαρακτηρίζεται ως γούστο και φαντάζομαι πως έφτανε ως εκεί, στις άκρες των δακτύλων του, από πολύ βαθιά μέσα του· απ' την ικανότητα που είχε το πνεύμα του να αναγνωρίζει και να δέχεται όλα αυτά τα οποία θα μπορούσαν να εναρ-

μονιστούν μ' αυτόν, αν κάποτε θα ήταν δυνατή η πραγμάτωσή τους. Ωστόσο είχε παράφορο χαρακτήρα και γι' αυτό το αμείωτο ενδιαφέρον και οι ερωτήσεις μας τον κούραζαν γρήγορα. Όσα όμως κατάφερε, σ' αυτό το λίγο χρονικό διάστημα, να μας πει γενικά για την τέχνη της πατρίδας του μας βοήθησαν να κατανοήσουμε ακόμη καλύτερα αυτό το μυστηριώδη λαό.

Όταν με μεγάλη συγκίνηση τον αποχαιρέτισαμε, λίγες μέρες πριν το επεισόδιο το υπνωτισμού, του χάρισα μερικούς απλοϊκούς στίχους μου γραμμένους στη γλώσσα των Μανδαρίνων (τους συνέθεσα φυσικά με τη βοήθεια του Χαν Φέι), που έδει-

χναν το θαυμασμό μας για τα κομψοτεχνήματά του και την ευγνωμοσύνη μας για την ενδιαφέρουσα διδασκαλία του. Οι πληροφορίες που περιέχουν αυτοί οι στίχοι γι' αυτόν είναι πέρα για πέρα αληθινές. Γιατί όντως γεννήθηκε στο κέντρο του Πεκίνου όπου βρίσκεται και η Λίμνη του Δράκου, μαχέτως αν ζει και εργάζεται τώρα σ' αυτό το λιμάνι όπου τον συναντήσαμε. Γι' αυτό ακριβώς όπως καταλαβαίνετε, η καλλιτεχνική αξία του ποιήματος τούτου, που σας το παραθέτω αυτούσιο, είναι εντελώς ασήμαντη:

Ασήμι

Στα κεραμίδια που άχνιζαν
γεννήθηκε ο κύριος Χο
μακριά ψιθύριζε η βροχή
πρωί στα τείχη του Πεκίνου.

Ομορφιά αφανέρωτη θαύμαζε
στην πόρτα και τους φράχτες,
του σπιτιού του τα δέντρα κλάδευε
από καιρού εις καιρόν
κι από τους κήπους μάζευε
μικρούς πολύτιμους λίθους
ακατέργαστους.

Μία νύχτα θαλερή
ο κύριος Χο ασήμι ψάρεψε
στις όχθες της Λίμνης του Δράκου
ανατολή και δύση της Σελήνης.

Ακαταπαύστως τώρα και διαρκώς
τους μικρούς πολύτιμους λίθους
χαράσσει
και κοσμεί
με το ασήμι του δράκου.

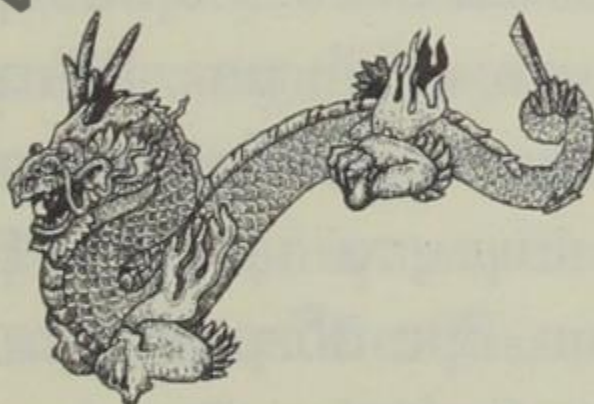
Κίνα... τέλος

Εντέλει το ταξίδι μας στην Κίνα μάς βοήθησε πολύ ώστε να απομυθοποιήσουμε, χωρίς δεύτερη κουβέντα, τον Νικολό Μακιαβέλι με τον *Ηγεμόνα* του και να τοποθετήσουμε την πολιτική του θεωρία εκεί που της αρμόζει, στη δεύτερη θέση μετά απ' αυτή των Κινέζων νομικιστών! Γεγονός που θα ήταν –μια κι

εμείς δεν επιθυμούμε κανενός είδους εξουσία— χωρίς κανένα όφελος, αν δε γνωρίζαμε παράλληλα τον Ταοϊστή Τιέν Τσαγκ και την περιπετειώδη περιπλάνησή του στον κόσμο, μ' αυτό τον ιδιαίτερα γοητευτικό τρόπο τον οποίο μεταχειρίζεται η κινέζικη ποιητική τέχνη για να διηγείται.

Σ' αυτό θα πρέπει να προσθέσουμε και την παράφορη σχέση μας με τον κύριο Χο, κι όλα όσα προέκυψαν από αυτήν, τα οποία έχουν να κάνουν κυρίως με την Τέχνη, που φαίνεται να είναι κάτι εξαιρετικό, κάτι έξω από τη ζωή μας, που δε συμμετέχει στη ματαιοδοξία της και το κενό της.

Πάντως ένα είναι το σίγουρο, πως ποτέ δε θα ξεχάσουμε τον Κινέζο ξυλουργό μας και θα κουβαλάμε πάντοτε μαζί μας τα «πολύτιμα δώρα» του, τη σφεντόνα και το τόξο, που μας τα χάρισε, πιστεύοντας ότι μόνο έτσι θα μπορούμε σε δύσκολες περιστάσεις να προστατεύουμε τους εαυτούς μας, στο μεγάλο ταξίδι μας.

«El condor pasa»

Πέρα όμως από όλα αυτά, που φαίνονται να είναι διασκεδαστικά και διδακτικά μαζί, προσωπικά αντιμετώπιζα ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα στο ταξίδι μας. Εξαιτίας της κινδύνευσα να μην ξανατραγουδήσω και να πάψω να σφυρίζω! Είναι το χούι μου, βρε αδερφέ! Όταν κάνω φασίνα στο κατάστρωμα ή μπαλώνω

τα πανιά κι όταν ρεμβάζω ακόμη ή σκέφτομαι, να τραγουδώ και να σφυρίζω όποια μουσική μου αρέσει.

Αυτή τρελαινόταν απ' το κακό της, έλεγε πως της αποσπώ την προσοχή και καθηλώνω όλο το πλοίο σε απραξία! Κατά τη διάρκεια όμως μιας στάσης μας στα παράλια του Περού, βρήκε τον μάστορά της.

Σε κάποιο μικρό λιμάνι όπου έτυχε ν' αράξουμε (τη μοναδική φορά που ρίξαμε άγκυρα κανονικά), ένας γέρος ψαράς τραγουδούσε καθώς δίπλωνε τα δίχτυα του το ομορφότερο τραγούδι που ακούσαμε ποτέ· στη γλώσσα μας θα το λέγαμε «Το πέρασμα του κόνδορα».⁹ Στάθήκαμε γοητευμένες κι αυτός κατάλαβε αμέσως

τη μαγεία που ασκούσε πάνω μας. Άφησε τη δουλειά του και το ξανάρχισε, αυτή τη φορά όμως με τη συνοδεία ενός παλιού αυλού του Πάνα, που τον φυσούσε στις μικρές παύσεις των στίχων. Και να δείτε πώς αυτό το αρχαίο όργανο κρατούσε την αρμονική αρχιτεκτονική εκείνου του γοητευτικού ινδιάνου μασματος.

Όταν το συναυλαγούδισα κι εγώ στο καράβι η Αγνή ενθουσιάστηκε κι έγινε το θαύμα. Ήμουν ελεύθερη επιτέλους από εδώ και πέρα να τραγουδώ και να σφυρίζω ό,τι ήθελα και όσο ήθελα!

«Fandago»

Χάρη σ' αυτό το μελωδικό τραγούδι, κέρδισα και την πολυπόθητη παραμονή μου, για μια μέρα μόνο δυστυχώς, στα περίχωρα της Σεβίλλης στην Ισπανία. Πλάι στον ποταμό Γουαδαλκιβίρ, εκεί που ο Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα συνέθετε το Λούζεται η αγάπη μου... υπάρχει ένα

γνωστό μοναστήρι -Σάντα Μαρία ντε las Κουέβας,⁹ είναι το όνομά του- στον περίβολο του οποίου οι ιεροεξεταστές του Μεσαίωνα έκαιγαν ανθρώπους και τα ιερά και όσια των κειμένων, αλλά που στον καιρό μας γίνεται ένα ωραίο πανηγύρι. Εκεί, σ' αυτό τον περίβολο, είδα ένα φλογερό μοναχό να παίζει σε περίλαμπρο τσεμπάλο το γνωστό «Fandango», τον ομορφότερο αντρικό χορό της Ισπανίας, που, όπως είπα κι ο ειδήμονας Τζιάκομο Καζανόβα, είναι αναμφίβολα ο πιο αισθησιακός αντρικός χορός που υπάρχει σ' ολόκληρο τον κόσμο. Μπορεί να 'ναι κι έτσι. Πάντως εγώ θαύμασα πολύ τη μουσική!

Καθώς όμως η σκέψη μου δεν η-
συχάζει στιγμή, είναι στη θέση της
κι όταν ακόμη πρέπει να απουσιάζει,
για να καταστρέφει μάλλον παρά να
δομεί, αυτό το θαυμασμό άρ-
χισαν να τον υπονομεύουν ενοχές,
αμέσως μόλις ήρθε στο νου μου μια
φράση από τις *Εξομολογήσεις* του Α-
γίου Αυγουστίνου:

*«Άνθρωποι πηγαίνουν να θαυμάσουν
τα ύψη των βουνών, τα τεράστια κύματα
της θάλασσας τις πλατιές κοιτές των πο-
ταμιών, τα ρεύματα των ωκεανών και τις
περιστροφικές κινήσεις των άστρων και
εγκαταλείπουν τις ψυχές τους».*¹⁰

Ευτυχώς που η ευλυγισία αυτής

της ίδιας σκέψης με συνέφερε γρήγορα υποδεικνύοντάς μου ότι στη φράση του Αγίου Αυγουστίνου δε συμμετείχε η απόλαυση της μουσικής και πως αυτός δεν την κατακρίνει εδώ τουλάχιστον, όπως έκανε καθημερινά ο Χαν Φέι. Κι έτσι έφυγα απ' τη Σεβίλλη ήσυχη κι ευχαριστημένη. Ας είναι καλά όπου και αν βρίσκεται τώρα αυτός ο μεγάλος Ισπανός τσεμπαλίστας, ο πάδρε Αντόνιο Σολέρ!¹¹

Αώος

Αυτές όμως οι αναπολήσεις και οι σκέψεις, που ανέφερα με κάθε λεπτομέρεια παραπάνω, καθόλου δε βοηθούν την κατάστασή μας, ακόμη κι οι καθημερινές διαφωνίες μας άρχισαν να γίνονται υποτονικές και λίγο λίγο να εκλείπουν, καθώς το καράβι μας βουλιάζει όλο και πιο πολύ και η μελλοντική ευτυχία ενός

νέου ταξιδιού φαίνεται να απομακρύνεται για τα καλά. Όταν είναι κανείς ευτυχισμένος δεν μπορεί ποτέ να το ξέρει. Το γνωρίζει μόνο όταν βγει έξω από την ευτυχία. Τώρα είμαστε έξω από την περιοχή της και σκέφτομαι περίλυπη πως από δω και πέρα η μόνη σχέση της συνείδησής μου μ' αυτή θα είναι η ευγνωμοσύνη. Ευγνωμοσύνη για όλα όσα ζήσαμε σ' αυτό το ταξίδι.

Τελικά, πήραμε τη μεγάλη απόφαση να το εγκαταλείψουμε. Το νερό θέλει μόνο τέσσερα δάχτυλα για να μπει κανονικά στο ιστιοφόρο μας απ' το κατάστρωμα. Ετοιμάσαμε τα πράγματά μας.

Η Αγνή πήρε τη σφεντόνα της και το *Μεθυσμένο Καράβι* του Ρεμπό.¹² Ω

θεοί! Πόσο ταιριάζουν οι δυο τους!

Πήρα μόνο το τόξο μου και τη «Συμφωνιέτα» του Γιάννατσεκ,¹³ τη μελετούσα επί ένα χρόνο κι ακόμη έχω πολλή δουλειά.

Καθίσαμε λυπημένες για τελευταία φορά στις αγαπημένες μας πίνινες πολυθρόνες του καταστρώματος, ώσπου να πέσει ο ήλιος για να ξεκινήσουμε.

Έτσι με βρήκε ο ύπνος, με το δεξί μου χέρι έξω από την κουπαστή, να δροσίζεται στο νερό. Στο όνειρό μου, είδα τον Ινδό σιτιστή μας, πλάι στο Γάγγη, γυμνό απ' τη μέση και πάνω και ξαπλωμένο στα καρφιά του φακίρη. Θρηνούσε, με φωνή βαριά απ' την οδύνη:

«Στέκομαι πλάι στο ποτάμι
δυπημένος,
δες πώς οι δίνες του
ρουφούν το αίμα της καρδιάς μου».

Σκέφτηκα τότε: «Ο Γιασίν φακί-
ρης!» και τον συμπόνησα. Μου ζή-
τησε να του πω κι εγώ μερικούς στί-
χους, κι έτσι όπως ήμουν συντετριμ-
μένη εξαιτίας του, ψιθύρισα κάποι-
ους δικούς μου:

«Κι ύστερα αναθύθηκε σε δάκρυα
για τον αβέβαιο θάνατο
του οτιδήποτε».

Κούνησε αρνητικά το κεφάλι του,
γιατί η εκλεπτυσμένη διαίσθησή του

δεν τον εγκατέλειπε ούτε στις πιο δύσκολες περιστάσεις. «Κάτι με ποτάμι», είπε, «απ' την πατρίδα σου». Τότε απάντησα με χαρά, σαν να του αποκάλυπτα κάτι εξαιρετικό:

*«Τα ποτάμια που δεν έχτισαν
πληγιάζουν στα μάτια τους».*¹⁴

Μου έγνεψε ικανοποιημένος «ναι!».

Την ίδια στιγμή ένιωσα καρφιά κι εγώ στην πλάτη μου κι απ' το χέρι που ήταν στο νερό ν' αδειάζει όλο μου το είναι, σαν να ρουφούσε το αίμα μου η δίνη μιας νεροτριβής. Μα πριν συντελεστεί η εξαϋλώσή μου, μισοξύπνησα και έριξα μια ματιά στο ρολογάκι μου. Έδειχνε δύο και μισή.

Ο μεγάλος του δείκτης, ίδιος ο μπαρμπα-Τρούλας, άγριος και μοχθηρός, με κοίταζε απειλητικά και φώναζε με φωνή όλο φωτιά απ' το τοίπουρο: «Εεε, της θειάς σας τα χηνόφτερα, παλιοκόριτσα, το σχολειό σας το ξεχάσατε εντελώς!»

Τώρα είμαι τελείως ξυπνητή κι ευτυχώς, γιατί αυτός ο αγροίκος άρχισε να με τρομάζει.

Προς στιγμήν ένιωσα ολοκληρωτικά απογοητευμένη, έτοι όπως έφρέθηκα απότομα στην πραγματικότητα, κι ακολούθησε ένα αίσθημα ντροπής επειδή ένα τέτοιο περίπλοκο όνειρο με εξαπάτησε, αλλά βλέποντας κοντά μου την Αγνή, άρχισα να αισθάνομαι πάλι καλά.

Είμαστε όπως κάθε μεσημέρι
πλάι στο ποτάμι. Καθόμαστε στο
γνωστό μας βράχο. Σήμερα, παρα-
δόξως, μας πήρε ο ύπνος! Ο ήλιος
και η ζέση του Ιουνίου μας αποκοί-
μισαν και δεν προλάβουμε να παί-
ξουμε το παιχνίδι μας. Παίζουμε ό-
πως όλα τα παιδιά με την νχώ μας.
Στέλνουμε λέξεις στη καράδρα και
τις παίρνουμε πίσω απ' τα βάθη της,
επενδυμένες με ιδιαίτερη νχητική
μεγαλοπρέπεια.

Η ώρα όμως είναι περασμένη.
Διασχίζουμε την κοίτη του Αώου
και περνούμε την τοξωτή πέτρινη
γέφυρα φωνάζοντας. Άνεμοι γίναμε
και η νχώ δεν μπορεί να μας φτάσει
πια. Το απογευματινό σχολείο μάς

περιμένει. Είμαστε δεν είμαστε δέ-
κα χρόνων...

Στο πρώτο από τα τρία δοκάρια, που κρατούσαν το σκέπαστρο της ξύλινης εξώπορτας του σπιτιού της Αγνής, ήταν γραμμένο με άσπρη κιμωλία: «Λίμνη Γαγγησαρέτ». Η φιλία μας πάντοτε ανανέωνε αυτή τη γραφή. Όπως όλα τα πράγματα άνθισε κι αυτή στον καιρό της. Τώρα λάμπει σαν άστρο στο στερέωμα.

Σημειώσεις

1. Από το ημερολόγιο του Χριστόφορου Κολόμβου. *Η Ανακάλυψη της Αμερικής*, εκδόσεις Αίολος, Αθήνα, 1984.
2. Ζαν Φρανσουά Μιλέ: (1814-1875) Γάλλος ζωγράφος, καθιέρωσε πρώτος την αγροτική θεματολογία ως κεντρικό πυρήνα του ζωγραφικού έργου. Ο «Εσπερινός», «Angelus», είναι ένας πίνακας που θαυμάζεται για την ευλάβειά του.
3. Νομικιστική η πραγματιστική φιλοσοφική σχολή: Όλα τα κινεζικά φιλοσοφικά συστήματα ασχολούνται σε κάποια έκταση με ζητήματα πολιτικής επιστήμης, κανένα όμως τόσο αποκλειστικά όσο ο νομικισμός. Την πιο ευαναγνώστη και ολοκληρωμένη παρουσίαση των θεωριών της σχολής αυτής την άφησε ο Χαν Φέι Τζου (280 π.Χ. περίπου), ο μόνος ευγενής μεταξύ των αρχαίων Κινέζων φιλοσόφων. Το έργο του έχει συγκριθεί με τον *Ηγεμόνα* του Μακιαβέλι. Χαν Φέι Τζου, *Τα κείμενα*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα, 2004.
4. Ραπίς η έξοχος: φυτό φοινικοειδές, χαμηλού ύψους, που κατάγεται από την Κίνα και την Ιαπωνία. Το καλλιεργούσαν Κινέζοι ευγενείς σε πολύτιμα δοχεία.

Είμαστε όπως κάθε μεσημέρι πλάι στο ποτάμι. Καθόμαστε στο γνωστό μας βράχο. Σήμερα, παράδοξως, μας πήρε ο ύπνος! Ο ήλιος και η ζέση του Ιουνίου μας αποκοίμισαν και δεν προλάβαμε να παίξουμε το παιχνίδι μας. Παίζουμε όπως όλα τα παιδιά με την νχώ μας. Στέλνουμε λέξεις στη καράδρα και τις παίρνουμε πίσω απ' τα βάθη της, επενδυμένες με ιδιαίτερη νχητική μεγαλοπρέπεια.

Η ώρα όμως είναι περασμένη. Διασχίζουμε την κοίτη του Αώου και περνούμε την τοξωτή πέτρινη γέφυρα φωνάζοντας. Άνεμοι γίναμε και η νχώ δεν μπορεί να μας φτάσει πια. Το απογευματινό σχολείο μάς

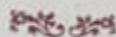
5. Τάο: Η αρχή και το τέλος του κόσμου. Η έννοια αυτή γίνεται περισσότερο κατανοητή παρατηρώντας τη φύση. Ο Ταοϊστής σοφός έχει απόλυτη κατανόηση. Είναι υπεράνω των συμβατικών διακρίσεων του σωστού και του λάθους, του καλού και του κακού. Υιοθετεί ένα γαλήνιο τρόπο ζωής και σκοπίμως απέχει από κάθε βεβιασμένη και αφύσικη δραστηριότητα. Ο Ταοϊστής σοφός αποσύρεται από τον κόσμο σε μια μυστηριώδη υπερβατική επικράτεια. Χαν Φέι Τζου, *Τα κείμενα*, εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα, 2004.
6. Η Καθαρή Κλίμακα του Τοικ είναι εξόχως λυπητερή μουσική. Μόνο ενάρετοι Κινέζοι ήταν ικανοί να την ακροαστούν. Οι όχθες του ποταμού Που ήταν ο κατάλληλος τόπος για μια τέτοια ακρόαση.
7. Η Λίμνη του Δράκου: η πόλη του Πεκίνου έχει τρεις λίμνες. Τη Βόρεια, τη Νότια και τη Λίμνη του Δράκου που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης.
8. «Το πέραςμα του κόνδορα» («El condorpsa»): Η καταγωγή αυτού του τραγουδιού είναι από το Περού· έγινε γνωστό από τους Πολ Σάιμον και Αρτ Γκαρφάνκελ.
9. Σάντα Μαριά ντε las Κουέβας: Μοναστήρι του 15ου αιώνα. Εκεί σήμερα γίνονται εκθέσεις μοντέρνας γλυπτικής τέχνης. Η πληροφορία για την Ιερά Εξέταση δεν είναι εξακριβωμένη.

10. Άγιος Αυγουστίνος (354-430 μΧ): Άγιος της δυτικής Εκκλησίας. Το έργο του *Οι Εξομολογήσεις* θεωρείται ότι εγκαινιάζει την παράδοση του εξομολογητικού λόγου, της αυτοβιογραφικής «εκ βαθέων» γραφής. Οι Εξομολογήσεις έχουν χαρακτηριστεί ως η «πρώτη πνευματική αυτοβιογραφία και μανιφέστο του εσωτερικού κόσμου». Ο φιλόσοφος Βιτγκενστάιν έχει πει ότι «είναι το πιο σοβαρό βιβλίο που έχει γραφεί ποτέ». Οι *Εξομολογήσεις*, εκδόσεις Πατάκη. Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο του Michael White, *Δεονάρντο ντα Βίντσι*, εκδ. Κάτοπτρο, Αθήνα, 2000.
11. Πάδρε Αντόνιο Σολέρ (1729-1783), Ισπανός μοναχός, μεγάλος συνθέτης και οργανίστας. Γνωστός κυρίως για τις σονάτες του και για το «Fandango» του.
12. Ρεμπό (1854-1891): Από τους μεγαλύτερους Γάλλους ποιητές· όλο το έργο του γράφτηκε στην εφηβική του ηλικία. Ο στίχος της σελ. 16 είναι από το *Μεθυσμένο καράβι*, μτφρ. Νίκος Στρατάκης, εκδ. Ελεύθερος Τύπος.
13. Λεός Γιάνατσεκ (1854-1928): Τσέχος συνθέτης. Εξαιρετική επίδραση στη ζωή και τη μουσική του είχαν οι μύθοι, οι παραδόσεις και η λαϊκή μουσική της πατρίδας του.
14. Οι στίχοι από το ποίημα *Αμύθητα Χέρια* του Απόστολου Ζώτου (Στιγμή, 1999).

Κυκλοφορούν

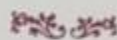
ΜΑΡΙΑ ΓΕΩΡΓΑΛΑ

Το δάσος των χρωμάτων

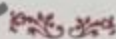
ΜΙΡΑΝΤΑ ΒΑΤΙΚΙΩΤΗ

Μαγικό ρολόι

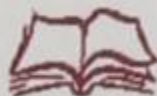
ΚΕΛΛΥ ΓΚΙΟΥΣΜΑ

Όλα είναι ένα όνειρο

ΙΩΑΝΝΑ ΓΑΛΑΝΟΜΑΤΗ

Έρωσ ανέκατε μάχαν...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Κ.Μ.ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

ΣΠΕΤΣΩΝ 25, 113 62 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210 8834329 FAX: 210 8834329

e-mail: info@zacharakis.gr

Είμαστε όπως κάθε μεσημέρι

κάτω στο ποτάμι.

Καθόμαστε στο γνωστό μας βράχο.

Σήμερα, παραδόξως, μας πήρε ο ύπνος!

Ο ήλιος και η ζέση του Ιουλίου

μάς αποκοίμισαν και δεν προλάβσαμε

να παίξουμε με το παιχνίδι μας.

Παίζουμε όπως όλα τα παιδιά με την πλώ μας.

Στέλνουμε λέξεις στη χαράδρα

και τις παίρνουμε πίσω, απ' τα βάθη της...

51307

KON

N 978-960-89446-7-1

9 789606 944671